

EDUSKUNNAN VASTAUS 240/2002 vp

Hallituksen esitys kuntoutusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä kuntoutusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 116/2002 vp).

Valiokuntakäsittely

Sosiaali- ja terveystoimi on antanut asiasta mietinnön (StVM 48/2002 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset muuttaa lainsäädäntöä siten, että sairauspäiväraha tai kuntoutusraha voitaisiin myöntää osittaisena silloin, kun työntekijän työkyky ei mahdollista kokoaikaista työskentelyä.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä maaliskuuta 1991 kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1504/1995, sekä
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi viimeksi mainitussa laissa, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi seuraavasti:

2 §

Vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus

Kansaneläkelaitoksen on järjestettävä vakuutetulle, jolle asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa uhkan tulla työkyvyttömäksi tai jonka työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien on katsottava sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneen, tarkoituksenmukainen ammatillinen koulutus ja valmennus hänen työkykynsä säilyttämiseksi tai parantamiseksi, jollei sitä ole järjestetty julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain

(1295/2002), työeläkelakien taikka erityisopetusta koskevien säännösten perusteella.

Työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että työntekijälle lähivuosina, vaikka hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen toteutuksen mahdollisuudet otetaan huomioon, ilman ammatillisia kuntoutustoimia tulisi myönnettäväksi työkyvyttömyyseläke. Työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien olennaista heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon vakuutetun jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja saatavissa olevalla sellaisella työllä, jonka suorittamista voidaan hä-

neltä kohtuudella edellyttää hänen koulutuksensa, aikaisempi toimintansa, ikänsä, asumisolosuhteensa ja muut näihin verrattavat seikat huomioon ottaen. Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon hakijan ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus ja sosiaalis-taloudelliset seikat sekä se, johtaako

haettu kuntoutus todennäköisesti hakijan terveydentilalle sopivassa työssä jatkamiseen, työhön palaamiseen tai työelämään siirtymiseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Laki

kuntoutusrahalain 5 ja 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun kuntoutusrahalain (611/1991) 5 §:n 1 momentin 4 kohta, sekä
lisätään 14 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1480/2001, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi seuraavasti:

5 §

Kuntoutuksen antamisperuste

Kuntoutusrahan maksamisen edellytyksenä on, että kuntoutus on tarpeellista 4 §:n mukaisesti ja sitä annetaan jonkin seuraavan säännöksen nojalla:

4) työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 ja 14 §; tai

14 §

Kuntoutusrahan määrä

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan määrä päivältä määräytyy 1 momentin mukaisesti, kuitenkin siten, että se on 75 prosenttia sairausvakuutuslaissa säädetyn työtulon kolmassadasosasta kussakin mainitun lain 16 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tulo- luokassa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2004. Tätä lakia sovelletaan kuntoutus-

rahaan, jota maksetaan ammatillisen kuntoutuksen ajalta tämän lain tultua voimaan.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 4 h ja 4 j—4 n § sekä 5 b §:n 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 4 h ja 4 m § laissa 612/1991, 4 j § ja 5 b §:n 5 momentti laissa 1482/1995, 4 k § osaksi viimeksi mainitussa laissa, 4 l § mainituissa laeissa 612/1991 ja 1482/1995 sekä laissa 1544/1994 ja 4 n § mainituissa laeissa 612/1991 ja 1482/1995 sekä laissa 1331/1999, sekä

lisätään lakiin siitä lailla 390/1995 kumotun 4 i §:n tilalle uusi 4 i § ja sen edelle uusi väliotsikko sekä 4 l §:n edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

4 h §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa uhkan, että hän tulee työkyvyttömäksi 4 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla, tai häntä on pidettävä mainitussa lainkohdassa tarkoitettulla tavalla työkyvyttömänä; ja

2) työntekijän eläkettä määrittäessä otettai-
siin huomioon eläkkeeseen oikeuttavana 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana, jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvitettävä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään, että eläke on edellä tarkoitettulla tavalla täysitehoinen.

Edellä 1 momentissa työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että työntekijälle lähivuosina, vaikka hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen toteutuksen

mahdollisuudet otetaan huomioon, ilman ammatillisia kuntoutustoimia tulisi myönnettäväksi työkyvyttömyyseläke täytenä tai osaeläkkeenä. Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon hakijan ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, yhteys työelämään sekä se, johtaako haettu ammatillinen kuntoutus todennäköisesti hakijan terveydentilalle sopivassa työssä jatkamiseen tai työhön palautumiseen. Lisäksi tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon, lykkääkö ammatillinen kuntoutus hakijan eläkkeelle jäämistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna ammatillisena kuntoutuksena voidaan työntekijälle tehdä kuntoutustutkimuksia, antaa työhön tai ammat-
tiin johtavaa koulutusta, työhön valmennusta, elinkeinotukea ja sellaista lääkinnällistä kuntoutusta, joka tukee tätä ammatillista kuntoutusta, sekä korvata mainitun kuntoutuksen aiheuttamat välttämättömät ja tarpeelliset kustannukset.

Oikeutta tämän lain mukaiseen ammatilliseen kuntoutukseen ei kuitenkaan ole, jos työntekijällä on oikeus kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Kuntoutusetuudet

4 i §

Muulla kuin työkyvyttömyyseläkkeensaajalla on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on kokonaan tai osittain estynyt tekemästä ansiotyötä 4 h §:ssä tarkoitetun ammatillisen kuntoutuksen vuoksi.

Jos työntekijä on kokonaan estynyt tekemästä ansiotyötä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi, kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärä, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 4 h §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna ajankohtana.

Jos työntekijä ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet siitä eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jonka perusteella 2 momentissa tarkoitettua eläkkeen tulevan ajan eläkkeenosa lasketaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 2 momentissa tarkoitettua täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrästä.

4 j §

Kuntoutusrahaan, kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan 4 h §:n 3 momentissa tarkoitettua toimenpiteen kestoajalta kuntoutuskorotus.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutusrahan, kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitetusta määrästä.

Kuntoutusrahasta ja -korotuksesta ja niiden saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntoutustuesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä taikka niiden saajasta säädetään. Kuntoutusraha ja -korotus voidaan kuitenkin maksaa kuukautta lyhyemmältä ajalta.

4 k §

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenteri-

vuotta kohden kummankin edellä mainitun syyn perusteella erikseen laskettuna, jollei sen maksaminen pitemmältä ajalta ole kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta voidaan myöntää myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman laatimista varten.

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa enintään kuudelta kuukaudelta 4 i §:ssä tarkoitettua kuntoutusrahan suuruista kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista. Tällöin kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiseen työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen.

Ilmoitusvelvollisuus ja muutoksenhaku

4 l §

Eläkelaitoksen on ilmoitettava kansaneläkelaitokselle 4 h §:ssä tarkoitettua kuntoutustointaan sekä kuntoutusrahaa ja -korotusta koskevasta päätöksestään.

4 m §

Eläkelaitoksen päätökseen, joka koskee 4 h §:n 3 momentissa tarkoitettua kuntoutuksen sisältöä tai 4 k §:ssä tarkoitettua kuntoutusavustusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

4 n §

Oikeutta 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työkyvyttömyyseläkkeeseen ei ole ilman painavaa syytä ennen kuin oikeus 8 §:n 4 momentissa mainitun lain tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain mukaiseen kuntoutusrahaan on päättynyt.

5 b §

Jos täytenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, työkyvyttömyyseläke voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin

ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 4 j §:ssä tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan kuntoutukseen, joka alkaa lain tultua voimaan.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/1956) 25 e §:n 2—4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1745/1995,

muutetaan 25 ja 25 a—25 d § ja 25 e §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat viimeksi mainitussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 25 f § seuraavasti:

25 §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa uhkan, että hän tulee työkyvyttömäksi 15 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, tai häntä on pidettävä mainitussa lainkohdassa tarkoitettulla tavalla työkyvyttömänä; ja

2) työntekijän eläkettä määrättäessä otettaiisiin huomioon eläkkeeseen oikeuttavana 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana, jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvitettävä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään, että eläke on edellä tarkoitettulla tavalla täysitehoinen.

Edellä 1 momentissa työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että työntekijälle lähivuosina, vaikka hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen toteutuksen

mahdollisuudet otetaan huomioon, ilman ammatillisia kuntoutustoimia tulisi myönnettäväksi työkyvyttömyyseläke täytenä tai osaeläkkeenä. Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon hakijan ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, yhteys työelämään sekä se, johtaako haettu ammatillinen kuntoutus todennäköisesti hakijan terveydentilalle sopivassa työssä jatkamiseen tai työhön palautumiseen. Lisäksi tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon, lykkääkö ammatillinen kuntoutus hakijan eläkkeelle jäämistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna ammatillisena kuntoutuksena voidaan työntekijälle tehdä kuntoutustutkimuksia, antaa työhön tai ammattiin johtavaa koulutusta, työhön valmennusta, elinkeinotukea ja sellaista lääkinnällistä kuntoutusta, joka tukee tätä ammatillista kuntoutusta, sekä korvata mainitun kuntoutuksen aiheuttamat välttämättömät ja tarpeelliset kustannukset.

Oikeutta tämän lain mukaiseen ammatilliseen kuntoutukseen ei kuitenkaan ole, jos työntekijällä on oikeus kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

25 a §

Muulla kuin työkyvyttömyyseläkkeensaajalla on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on kokonaan tai osittain estynyt tekemästä ansiotyötä 25 §:ssä tarkoitetun ammatillisen kuntoutuksen vuoksi.

Jos työntekijä on kokonaan estynyt tekemästä ansiotyötä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi, kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärä, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna ajankohtana.

Jos työntekijä ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet siitä eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jonka perusteella 2 momentissa tarkoitettun eläkkeen tulevan ajan eläkkeenosa lasketaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 2 momentissa tarkoitettun täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrästä.

25 b §

Kuntoutusrahaan, kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan 25 §:n 3 momentissa tarkoitettun toimenpiteen kestoajalta kuntoutuskorotus.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutusrahan, kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitetusta määrästä.

Kuntoutusrahasta ja -korotuksesta ja niiden saajasta on soveltuvien osin voimassa, mitä kuntoutuksesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä taikka niiden saajasta säädetään. Kuntoutusraha ja -korotus voidaan kuitenkin maksaa kuukautta lyhyemmältä ajalta.

25 c §

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta maksetaan kui-

tenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin syyn perusteella erikseen laskettuna, jollei sen maksaminen pitimältä ajalta ole kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta voidaan myöntää myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman laatimista varten.

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa enintään kuudelta kuukaudelta 25 a §:ssä tarkoitettun kuntoutusrahan suuruista kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista. Tällöin kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiseen työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen.

25 d §

Eläkekassan on ilmoitettava kansaneläkelaitokselle 25 §:ssä tarkoitettua kuntoutustoimestaan sekä kuntoutusrahaa ja -korotusta koskevasta päätöksestään.

25 e §

Eläkekassan päätökseen, joka koskee 25 §:n 3 momentissa tarkoitettua kuntoutuksen sisältöä tai 25 c §:ssä tarkoitettua kuntoutusavustusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

25 f §

Oikeutta 15 §:n 1 momentissa tarkoitettuun työkyvyttömyyseläkkeeseen ei ole ilman painavaa syytä ennen kuin oikeus työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain mukaiseen kuntoutusrahaan on päättynyt.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Tätä lakia sovelletaan kuntoutukseen, joka alkaa lain voimaan tultua.

Laki

kansaneläkelain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 39 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 39 §:n 3 momentti laissa 1502/1995 ja 39 §:n 4 momentti laissa 70/2002, seuraavasti:

39 §

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen alkaa aikaisintaan sen kuukauden alusta, jota edeltäneen kuukauden aikana hakijalla olisi viimeksi ollut oikeus sairauden, vian tai vamman perusteella sairausvakuutuslain 15 §:n 1 tai 3 momentin nojalla päivärahaan tai kuntoutusrahalain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain tai eläkesäännön nojalla ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavaan kuntoutusrahaan. Jos oikeutta päivärahaan ei ole, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen alkaa kuitenkin vasta, kun sairausvakuutuslain 19 §:ssä tarkoitettua aikaa vastaava aika on päättynyt. Tämä ei kuitenkaan koske hakijaa, jonka työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin hän on täyttänyt 15 vuotta. Jos vakuutetulla on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa vastaavaa ulkomailta maksettavaa etuutta, se otetaan huomioon eläkkeen alkamisaikaa määrättäessä samalla tavalla kuin sairausvakuutuslain mukainen päiväraha

kuitenkin enintään sairausvakuutuslain mukaiseen enimmäissuoritus aikaan saakka. Etuuteen voidaan rinnastaa myös tällaista etuutta vastaava palkka.

Alle 20-vuotiaan oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen alkaa aikaisintaan sen kuukauden alusta, jota edeltävän kuukauden aikana hänen oikeutensa kuntoutusrahalain perusteella maksettavaan kuntoutusrahaan on päättynyt. Oikeutta eläkkeeseen ei myöskään ole henkilöllä, joka saa ammatillista kuntoutusta ennen kuntoutusrahan maksamisen päättymistä. Eläke voidaan kuitenkin myöntää henkilölle, jolla ei selvitysten perusteella katsota olevan mahdollisuuksia ammatilliseen kuntoutukseen tai jonka ammatillinen kuntoutus on sairauden vuoksi keskeytynyt tai päättynyt tuloksettomana.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Helsingissä 10 päivänä tammikuuta 2003